

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

11. maj 2000 *

I sag C-38/98,

angående en anmodning, som Corte d'appello di Torino (Italien) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Régie nationale des usines Renault SA

mod

Maxicar SpA,

Orazio Formento,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 27, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om

* Processprog: italiensk.

Den Høllenske Republikks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), samt vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF) og EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D.A.O. Edward, og dommerne L. Sevón, J.-P. Puissechet, P. Jann (refererende dommer) og M. Wathelet,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

- Régie nationale des usines Renault SA ved advokat M. Argan, Torino, advokaterne A. Braun og E. Cornu, Bruxelles, og advokaterne M.-P. Escande og S. Havard-Duclos, Paris
- Maxicar SpA og Orazio Formento ved advokaterne G. Florida og M. Lamandini, Milano
- den belgiske regering ved kontorchef J. Devadder, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

RENAULT

- den franske regering ved kontorchef K. Rispal-Bellanger og fuldmægtig R. Loosli-Surrans, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

- den nederlandske regering ved kommitteret M.A. Bos, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J.L. Iglesias Buhigues, P. Stancanelli, Kommissionens Juridiske Tjeneste, og M. Desantes Real, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 28. april 1999 er afgivet mundtlige indlæg af Régie nationale des usines Renault SA, af Maxicar SpA og Orazio Formento, af den franske regering og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 22. juni 1999,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse afsagt den 19. november 1997, indgået til Domstolen den 16. februar 1998, har Corte d'appello di Torino i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 27, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1, herefter »konventionen«), samt — i henhold til EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) — to spørgsmål vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF) og EF-traktatens artikel 86 (nu artikel 82 EF).
- 2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, der føres mellem på den ene side Régie nationale des usines Renault SA (herefter »Renault«), som har hjemsted i Frankrig, og på den anden side Maxicar SpA (herefter »Maxicar«) og Orazio Formento, som har henholdsvis hjemsted og bopæl i Italien. Sagen drejer sig om fuldbyrdelse i den sidstnævnte kontraherende stat af en dom afsagt den 12. januar 1990 af Cour d'appel de Dijon (Frankrig), hvorved de sidstnævnte parter blev tilpligtet at betale Renault et beløb på 100 000 FRF i erstatning for den skade, Renault havde lidt ved handlinger, som i dommen anerkendtes at udgøre varemærkeforfalskning.

Konventionen

3 I henhold til konventionens artikel 1, stk. 1, første punktum, finder den »anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art«.

4 Med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser findes hovedreglen i konventionens artikel 31, stk. 1, hvorefter de i en kontraherende stat truffne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i sidstnævnte stat.

5 I konventionens artikel 34, stk. 2, bestemmes følgende: »Begæringen kan kun afslås af en af de i artikel 27 og 28 anførte grunde.«

6 Konventionens artikel 27, nr. 1, har følgende ordlyd:

»En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

1) såfremt en anerkendelse vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til.«

7 I konventionens artikel 32, stk. 1, bestemmes det, at begæringen i Italien skal fremsættes over for »corte d'appello«.

- 8 Såfremt fuldbyrdelse tillades, kan den part, mod hvem fuldbyrdelse begæres, i henhold til konventionens artikel 36 anfægte afgørelsen. I henhold til konventionens artikel 37 skal den afgørelse, hvorved fuldbyrdelse tillades, i overensstemmelse med reglerne om kontradiktorisk procedure, i Italien anfægtes for »corte d'appello«.
- 9 Såfremt begæringen afslås, kan ansøgeren i henhold til konventionens artikel 40 anfægte afgørelsen herom ved i Italien at indbringe den for »corte d'appello«.
- 10 Artikel 2 i protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen (herefter »protokollen«) har følgende ordlyd:

»Følgende retter kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål:

1) ...

— i Italien: la Corte suprema di Cassazione

...

2) retterne i de kontraherende stater, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans

- 3) i de i konventionens artikel 37 anførte tilfælde, de i samme artikel nævnte retter.«

Hovedsagen

11 Ved dom af 12. januar 1990 kendte Cour d'appel de Dijon Orazio Formento skyldig i varemærkefalsk ved at have fremstillet og markedsført karrosseridele til automobiler af mærket Renault. Cour d'appel de Dijon pålagde endvidere Orazio Formento — solidarisk med Maxicar, som han var direktør for — at betale 100 000 FRF i erstatning til Renault, der var indtrådt i sagen til forfølgning af borgerlige krav. Dommen fik retskraft, da Frankrigs Cour de cassation efter anke stadfæstede den ved dom af 6. juni 1991.

12 Ved begæring fremsat den 24. december 1996 over for Corte d'appello di Torino i medfør af konventionens artikel 31 og 32 anmodede Renault om, at dommen blev erklæret eksigibel i Italien.

13 Ved afgørelse af 25. februar 1997 afslog Corte d'appello di Torino begæringen med den begrundelse, at der var tale om en retsafgørelse i en straffesag, og at begæringen derfor skulle have været fremsat inden for den frist, der er fastsat i den italienske straffeprocelseslovs artikel 741.

- 14 Den 28. marts 1997 indbragte Renault denne afgørelse for Corte d'appello di Torino i medfør af konventionens artikel 40, idet Renault bl.a. gjorde gældende, at konventionen finder anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art. Herimod gjorde Orazio Formento og Maxicar gældende, at Cour d'appel de Dijon's dom ikke kunne erklæres eksigibel i Italien, dels fordi den var uforenelig med en retsafgørelse, som var truffet mellem de samme parter i Italien, dels fordi den var i strid med grundlæggende erhvervsretlige principper.
- 15 Herefter besluttede Corte d'appello di Torino at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal EF-traktatens artikel 30-36 fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at indehaveren af en industriel eller intellektuel ejendomsret i en medlemsstat kan påberåbe sig sin eneret for at forbyde tredjemand at fremstille, sælge og eksportere enkelte karrosseridele til en anden medlemsstat, når de samlet udgør karrosseriet til et automobil, der allerede er bragt på markedet, dvs. enkelte karrosseridele, der udbydes på markedet som reservedele til samme automobil?

 - 2) Kan EF-traktatens artikel 86 danne grundlag for et forbud mod det misbrug af en dominerende stilling — som hver enkelt bilproducent har på markedet for reservedele til biler af det pågældende mærke — et misbrug, som består i, at det tilsigtes gennem udøvelse af de industrielle eller intellektuelle ejendomsrettigheder og retsforfølgning på grundlag af rettighederne fuldstændigt at fjerne enhver konkurrence fra de selvstændige reservedelsproducenters side?

3) Er følgelig en af en ret i en medlemsstat afsagt dom, der anerkender en industriel eller intellektuel ejendomsret til enkelte dele som nævnt, der tilsammen udgør karosseriet til et automobil, og giver beskyttelse til indehaveren af denne påståede eneret, i strid med grundlæggende retsprincipper i Bruxelles-konventionens artikel 27's forstand, når dommen forbyder andre personer, der driver erhvervsvirksomhed i en anden medlemsstat, at fremstille, sælge, forsende i transit, importere eller eksportere disse dele til den pågældende medlemsstat, når de tilsammen udgør karosseriet til et automobil, der allerede er bragt på markedet, og under alle omstændigheder pålægger sanktioner for disse former for virksomhed?«

16 Med det tredje spørgsmål — som skal behandles først, fordi det afhænger af besvarelsen af dette spørgsmål, om det første og det andet spørgsmål eventuelt skal behandles — anmoder den forelæggende ret Domstolen om at fortolke en bestemmelse i konventionen, og nærmere bestemt om at tage stilling til udtrykket »grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til« i konventionens artikel 27, nr. 1.

Formaliteten

17 Renault har bestridt, at Corte d'appello di Torino har ret til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse om et spørgsmål om fortolkningen af konventionen. Til støtte herfor har Renault gjort gældende, at Corte d'appello har truffet afgørelse i første instans, og at sagen er indbragt for retten i henhold til konventionens artikel 40 — og ikke i henhold til artikel 37 — hvilket ikke svarer til nogen af de tilfælde, der er nævnt i protokollens artikel 2.

- 18 Maxicar og Orazio Formento samt den franske regering og Kommissionen har anført, at Corte d'appello di Torino behandler sagen i medfør af konventionens artikel 40, dvs. i en sammenhæng, der må betragtes som en appelprocedure. Denne situation falder derfor ind under protokollens artikel 2, nr. 2.
- 19 Subsidiært har Kommissionen tilføjet, at ligevægten i det processuelle system, der er indført ved konventionen, og hensynet til, at parterne behandles lige, taler for en udvidende fortolkning af protokollens artikel 2, nr. 3, således at denne bestemmelse også omfatter de retter, der er anført i konventionens artikel 40.
- 20 Hertil bemærkes, at konventionen har til formål i så vidt omfang som muligt at lette den frie bevægelighed for domme ved hjælp af en enkel og hurtig eksekvaturprocedure (jf. bl.a. dom af 28.3.2000, sag C-7/98, Krombach, Sml. I, s. 1935, præmis 19).
- 21 Med henblik på at opnå, at en retsafgørelse fuldbyrdes, er der i konventionens artikel 31 ff. indført en procedure omfattende to faser, som afspejler, at konventionen har det grundlæggende sigte at forene hensynet til det nødvendige overraskelsesmoment i sager af denne art med hensynet til retten til kontradiktion. Dette er grunden til, at rekvisitus ikke har adgang til at udtale sig i første instans, hvorimod appelsagen nødvendigvis bliver kontradiktorisk (dom af 12.7.1984, sag 178/83, Firma P., Sml. s. 3033, præmis 11).

- 22 I Italien behandles sagen ganske vist i begge faser af Corte d'appello. At den hermed tilsyneladende behandles af samme instans, hvilket er resultatet af et valg, Den Italienske Republik har foretaget, kan dog ikke skjule, at en procedure, der er iværksat i henhold til artikel 32, stk. 1, er en anden end den, der iværksættes i henhold til artikel 40, stk. 1. I det første tilfælde træffer Corte d'appello, i medfør af artikel 34, stk. 1, afgørelse, uden at den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, kan fremsætte bemærkninger på dette tidspunkt af sagens behandling. I det andet tilfælde skal den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, derimod i medfør af artikel 40, stk. 2, tilsiges til at give møde for Corte d'appello.
- 23 Heraf følger, at den forelæggende ret, for hvilken sagen i det konkrete tilfælde er indbragt i medfør af konventionens artikel 40, stk. 1, må anses for at være en ret, der træffer afgørelse som appelinstant, og dermed, i henhold til protokollens artikel 2, nr. 2, at have beføjelse til at anmode Domstolen om præjudicielt at træffe afgørelse om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen.

Realiteten

- 24 Maxicar og Orazio Formento forventer, at Domstolen præciserer begrebet grundlæggende erhvervsretlige principper. De forventer navnlig, at Domstolen bekræfter, at fællesskabsretten, herunder principperne om frie varebevægelser og fri konkurrence, støtter den opfattelse, der er valgt i italiensk ret, som — i modsætning til fransk ret — ikke anerkender, at der består industrielle ejendomsrettigheder til reservedele til automobiler, og at Domstolen fastslår, at denne retstilstand er udtryk for et grundlæggende erhvervsretligt princip.

- 25 Den franske og den nederlandske regering samt Kommissionen har anført, at der opstår det indledende spørgsmål, i hvilket omfang Domstolen har kompetence til at træffe afgørelse om begrebet »grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til« i konventionens artikel 27, nr. 1. De har anført, at de går ind for en snæver fortolkning af begrebet, som kun bør spille en rolle i undtagelsestilfælde. En angivelig urigtig fortolkning af fællesskabsrettens regler kan efter deres opfattelse ikke i sig selv begrunde, at klausulen om grundlæggende retsprincipper bringes i anvendelse.
- 26 Indledningsvis bemærkes, at konventionens artikel 27 skal fortolkes strengt, idet den indebærer en hindring for at realisere et af konventionens grundlæggende mål (dom af 2.6.1994, sag C-414/92, Solo Kleinmotoren, Sml. I, s. 2237, præmis 20, og Krombach-dommen, præmis 21). Hvad nærmere angår anvendelsen af klausulen om grundlæggende retsprincipper i konventionens artikel 27, nr. 1, har Domstolen udtalt, at den kun kan spille en rolle i undtagelsestilfælde (dom af 4.2.1988, sag 145/86, Hoffmann, Sml. s. 645, præmis 21, og af 10.10.1996, sag C-78/95, Hendrikman og Feyen, Sml. I, s. 4943, præmis 23).
- 27 Heraf har Domstolen udledt, at de kontraherende stater, som følge af forbeholdet i konventionens artikel 27, nr. 1, ganske vist som udgangspunkt frit kan fastlægge, hvilke krav der i overensstemmelse med deres nationale opfattelse stilles ifølge deres grundlæggende retsprincipper, men at grænserne for begrebet må fastlægges ved en fortolkning af konventionen (Krombach-dommen, præmis 22).
- 28 Det tilkommer således ikke Domstolen at fastlægge indholdet af en kontraherende stats grundlæggende retsprincipper, men det påhviler den dog at efterprøve de grænser, inden for hvilke en ret i en kontraherende stat kan anvende begrebet som begrundelse for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet af en ret i en anden kontraherende stat (Krombach-dommen, præmis 23).

29 Det bemærkes i denne sammenhæng, at forbuddet i konventionens artikel 29 og artikel 34, stk. 3, mod en efterprøvelse af den udenlandske retsafgørelses realitet indebærer, at retten i den stat, begæringen rettes til, ikke må afvise at anerkende eller fuldbyrde retsafgørelsen alene med den begrundelse, at den retsregel, retten i domsstaten har anvendt, afviger fra den retsregel, som retten i den stat, begæringen rettes til, ville have anvendt, hvis den skulle påkende sagen. Retten i den stat, begæringen rettes til, må heller ikke efterprøve rigtigheden af den retlige bedømmelse eller den bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er foretaget af retten i domsstaten (Krombach-dommen, præmis 36).

30 En anvendelse af klausulen om grundlæggende retsprincipper i konventionens artikel 27, nr. 1, kan kun komme på tale i tilfælde, hvor anerkendelse eller fuldbyrdelse af den retsafgørelse, der er truffet i en anden kontraherende stat, på helt uantagelig måde vil være i strid med retsordenen i den stat, begæringen rettes til, idet dette ville udgøre et indgreb i et grundlæggende princip. For at være i overensstemmelse med forbuddet mod efterprøvelse af den udenlandske retsafgørelses realitet, må det kræves, at indgrebet udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den stat, begæringen rettes til, eller af en rettighed, der er anerkendt som grundlæggende i den pågældende retsorden (Krombach-dommen, præmis 37).

31 Det forhold, der i det konkrete tilfælde har ført til, at retten i den stat, begæringen rettes til, rejser spørgsmål om, hvorvidt den udenlandske retsafgørelse er i strid med statens grundlæggende retsprincipper, er, at retten i domsstaten eventuelt har anvendt bestemte fællesskabsretlige regler urigtigt. Retten i den stat, begæringen rettes til, finder det tvivlsomt, om det er foreneligt med principperne om frie varebevægelser og fri konkurrence, at retten i domsstaten har anerkendt, at der består en intellektuel ejendomsret til karrosseridele til automobiler, som sætter indehaveren i stand til at forbyde erhvervsdrivende i en anden kontraherende stat at fremstille, sælge, forsende i transit, importere eller eksportere karrosseridelene til den pågældende kontraherende stat.

32 Det bemærkes, at det forhold, at denne eventuelle urigtige retsanvendelse angår fællesskabsretlige regler, ikke ændrer betingelserne for at kunne anvende

klausulen om grundlæggende retsprincipper. Det påhviler således den nationale ret på samme effektive måde at sikre beskyttelsen af rettigheder i henhold til national ret og rettigheder i henhold til fællesskabsretten.

- 33 Retten i den stat, begæringen rettes til, kan ikke — uden at dette bringer konventionens formål i fare — nægte at anerkende en retsafgørelse fra en anden kontraherende stat, alene fordi den finder, at national ret eller fællesskabsretten er anvendt urigtigt i afgørelsen. Det må tværtimod antages, at retsmiddelsystemerne i hver enkelt kontraherende stat, suppleret med adgangen til at forelægge præjudicielle spørgsmål i henhold til traktatens artikel 177, udgør en tilstrækkelig garanti for borgerne i sådanne tilfælde.
- 34 Da en eventuel urigtig retsanvendelse som den, der er tale om i hovedsagen, ikke udgør en åbenbar overtrædelse af en retsregel, der anses for væsentlig i retsordenen i den stat, som begæringen rettes til, skal det tredje spørgsmål besvares med, at konventionens artikel 27, nr. 1, skal fortolkes således, at en retsafgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat — hvori det anerkendes, at der består en intellektuel ejendomsret til karrosseridele til automobiler, og som tillægger rettens indehaver en beskyttelse, som sætter ham i stand til at forbyde andre personer, der driver erhvervsvirksomhed i en anden kontraherende stat, at fremstille, sælge, forsende i transit, importere eller eksportere karrosseridelene til den pågældende kontraherende stat — ikke kan anses for at være i strid med grundlæggende retsprincipper.
- 35 Under hensyn til besvarelsen af det tredje spørgsmål er der ikke anledning til at besvare det første og det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 36 De udgifter, der er afholdt af den belgiske, den franske og den nederlandske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Corte d'appello di Torino ved kendelse af 19. november 1997, for ret:

Artikel 27, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse,

skal fortolkes således, at en retsafgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat — hvori det anerkendes, at der består en intellektuel ejendomsret til karrosseridele til automobiler, og som tillægger rettens indehaver en beskyttelse, som sætter ham i stand til at forbyde andre personer, der driver erhvervsvirksomhed i en anden kontraherende stat, at fremstille, sælge, forsende i transit, importere eller eksportere karrosseridelene til den pågældende kontraherende stat — ikke kan anses for at være i strid med grundlæggende retsprincipper.

Edward

Sevón

Puissochet

Jann

Wathelet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. maj 2000.

R. Grass

D.A.O. Edward

Justitssekretær

Formand for Femte Afdeling